

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 14.

Lýsingaprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 7. apríl 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brevsaðnarstøðum og skrivstovuni. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

Hin føroyski jarðaspurningurin.

Tað er ikki so sjáldan, at tosa og skriva verður um hin føroyska jarðaspurningin, at ovligt er dyrkað og at jorðin gevur ovligt av sær. Ja, fram verður hildið, at vit standa hundradir av árum aftaná tíðina. Tíverri er tað so. Men spurningurin er: hví er tað so?

Já, jarðaspurningurin er ein meiri missrøktaður spurningur, hann er heilt út av skriðuni eins og mangl annað her á landi.

Við jorðini er tað eins og tað er við peningaviðurskiftinum: Hann, ið best hevur verið fyri hapi, hevur fingið og sum enn er framvegis fær hana. Annaðhvørt heppni at verða borin til jorð ella heppni í peningaviðurskiftum og kunna keypa jorð, eru ikki ókendir faktorar. Andalig evni og dugnaskapur hevur als einki at siga.

Tey, ið ikki eru so heppin og ikki eiga foreldur, ið eiga jorð, verða ognaleys; og tað eru so sanniliga mangir Føroyingar ognarleysisir. Tað er órættvíst, at so er, og mangur, ið nógva jorð eigur, ásannar nú eisini hetta órættvísi. Tað prógvast við, at í einari bygd verða summi fodd til jorð, meðan onnur einki fáa somikið, tey kunna seta fótin á.

Sjálvandi er hetta skeiðt og krevur eina broyting, ongantíð ov skjótt, so hann, ið vil hava jorð, kann fáa hana á hampuligan og lagaligan hátt. Tí jorðin eigur ikki at biða eftir sínum ognarmanni, men hin jarðahugaði skal eiga atgongd til at virðisgera hana. Hin jarðahugaði hevur biða og leingist at sleppa framat til virkis, men enn er honum bæði torført og ólagaligt at fáa jorð. Í øllum londum verður roynt at fáa rudda og dyrka so nóg, sum møgult, og fáa jorðina at geva tað mest møguliga av sær. Men vit her í Føroyum darla aftaná, sum í mongum øðrum forum.

Væl er tað so, at jorð kann fáast til innlegging í fleiri støðum, men er tað nú so gott at fara í hóslag við at leggja inn? Oh nei, langt ifrá. Men tá kann hin ognarleysi gleða seg yvir, at tað er nakað sum heitur kongsjorð; tí hann, ið fær til innlegging, fær av henni, og ikki av óðalsjorðini.

Viðurskiftini við innlegging eru ymisk í teim ymsku bygd-

unum. Oftast er tað so, at hann, ið inn skal leggja, krevur at hava ikki so lítið áræði fyri at koma áleiðis; tí tað er nú so, at eingin vil lata nakað, sjálvt um hann ikki hevur fingið tað so greiddiga, og eisini kemur innlegging yvirhøvur at ráma ein og annan, ið kann hava høggligan haga. Her er tað, at ein skal koma fram at stríðast, bæði privat og á grannastevnum. Eru uppsitarar illa við um umsøknina, verður hann illa útspiltur á allar háttir, ja kanska so illa, at hann, tá ið til skarp-skeringar kemur, onga jorð fær.

Sjálvt um ein nú skuldi fingið eitt stykki, ið liggur her ella har, so eru ikki allar súður syftar. Tað er hagi og gevur einki av sær, og fyri at tað skal fáast til at geva av sær, má nakað av kapitali til — og ein, ið ongan eigur? Tað skal garður um stykkið, tað skulu ambød til at dyrka við; tóðini eru eingi og vegurin eingin. Her eru nógvir vansar at vinna, nógvar treytir at lúka, bæði nógvar og stórar. So sjálvt um stykkið kann fáast, kemur tað mestsum av sær sjálvum, at mangur ein letur vera. Ein veit, hvussu viðurskiftini hava verið hjá teimum, ið fingið hava, hóast teir hava fingið ringa haga-jorð til frálíka góðan græsbo, við nóg og ídugt arbeið. Og kortini kann ein ikki hava hetta stykki í frið, men seyður og annað skal hava rætt at fara við tí, eins og var tað hagi, frá 25. oktober til 14. mai. So her, eins og í mongum øðrum forum, skal hin ognarleysi knokkast, tá at hann hevur gjørt eitt stórt og virðismikilt arbeið, meðan eiganin hevur fingið alt upp í hendurnar og bert hevur at halda viðlíka.

Vit standa aftarlagari enn fyri hundrad árum síðani, hvat jarðabrukíð viðvíkur, men hvat er orsøkin? Er hon hjá teimum, ið onga jorð eiga, ella hjá teimum, ið fingið hava træðir? Nei, minni enn so. Tað eru bøndur, ið svíkja; tað er hjá teimum, tað er gingið aftur á hondina, síðan teir mistu arbeiðsfólki, men teir skuldu betur farið við arbeiðsklassanum.

Okkara jarðarviðurskifti eru út av lagi ring, og skuldi ein vænta, at Løgting okkara gjørdi alt, hvat gerast kann, fyri at bota um tey. Tá, tað er ikki, um teir siga so og skylda uppá hetta og hatta; men orsøkin er, at hin ognarleysi ikki hevur nóg nógvar álitismenn inni á tingi. Tann flokkur, ið arbeiðir fyri at virðisgera hina føroysku haga-jorðina, er lítil móti báðum hinum afturhaldsflokkunum.

Ferð eftir ferð kenna vit,

hvussu harðliga vit treingja til eina broyting í hesum viðurskiftum, og tá gera vit einki fyri at fremja ynski okkara. Er tað nú ikki tíð til at taka okkum um reiggj fyri at fáa slíkar menn inn á ting, ið bæði vilja og kunnu bota um hesi viðurskifti.

Royndir hava prógvað, at vit kunna vinna væl av Føroya jorð, bert vit fáa jarðaspurningin greiddan og broyttan so-leiðis, sum mangur ognarleysur leingist eftir. Vit nýtast ikki at gera so nóg av at flyta inn frá

útheiminum, um jarðaspurningurin verður broyttur, so betur verður atgond til jorð, og menn og jorð fáa frið.

Vit eiga tí at seta okkum fyri at fáa teimum jorð, ið vilja hava jorð, so mikla, men ikki meiri enn roklast kann við skilið og dugnaskapi á ein lagaligan hátt. Tað hevði sanniliga givið eitt stórt framstíg í Føroyum. Tí eiga oll tey, ið ognarleys eru, og tey, ið vilja bota um okkara land, at vera áraein og fáa fleiri álitissessar á tingi, so jarðaknúturin kann loysast. Oystein.

Tiderne skifter.

En Tegning, der illustrerer det Øjeblik, da Politiet opløste „Internationale“.

Det danske Socialdemokrati har af Politiet i København faaet tilbageleveret følgende »Internationale« tilhørende Effekter, som Politiet efter Slaget paa Norrefælled havde beslaglagt:

- 1 socialdemokratisk Banner fra 1872.
- 1 Protokoll (68 beskrevne Sider) mrk. Forhandlings-Protokoll, for den Internationale-Arbejderforenings Afdeling i København 1872.
- 1 Dirigentklokke, uden Inskription.
- 4 socialistiske Smaaskrifter: Socialistiske Sange Nr. 8, Den fjerde Stands Hilsen og Tak til Pio, Brix og Geleff, 1873. Byggekomitéens Motivering ved Louis Pio, Formand. Louis Pio: En biografisk Skitse, 1873.
- 1 Sparebøsse, mrk.: Til Byggefond.
- 1 Medlemskort (ikke benyttet) underskrevet Johnsen, Sekretær.
- 6 Clichéer fra »Ravnene«.

1 Cliché til Fremstilling af Billeder, der kritiserer Samfundssordenen, (Naadens Sol, Embedsmanden, Borgeren, Præsten, Bonden).

Slaget paa Fælleden d. 5. Maj 1872.

Den Begivenhed, der gav Anledning til Fængslingen af Partiets Førere, Pio, Brix og Geleff, var 400 københavnske Mureres Beslutning om at gaa i Strejke for at forkorte deres Arbejdstid fra 11 til 10 Timer, et Krav ingen i vore Dage kan se noget revolutionært eller urimeligt i. Men anderledes den Gang.

Pio var personlig af den Anskuelse, at Arbejderne skulde vente med Strejker, saalænge de manglede gode Fagorganisationer og Penge i Strejkekasserne, men nu, da Strejken var iværksat, kastede han sig med Iver ud i Agitationen for en sejrrig Gennemførelse af Murerstrejken. Efter en Maanedes Forløb saa det imidlertid ud til, at den

vilde mislykkes, og han indkaldte derfor til et Møde paa Norre Fælled d. 5. Maj 1872. Her skulde vælges en Deputation, som skulde forebringe Kronprinsen, den senere Frederik d. VIII, der under Christian d. IX' Fraværelse ledede Regeringen, tre Ønsker, der gik ud paa Udnævnelse af en Arbejdsminister, Oprettelse af Forligs-kommissioner til Udvælgelse af Arbejdstvistigheder og endelig en Henstilling til Autoriteterne om at indtage en neutral Stilling.

Sagen udviklede sig imidlertid saaledes, at Justitsminister Klein lod Politidirektøren nedlægge Forbud mod Afholdelse af Fælledmøder, hvortil Socialdemokratiet vilde sammenkalde.

Pio kastede sig med hele sin Autoritet i Brechen for, at Mødet skulde afholdes trods alt, og dette resulterede saa i, at han sammen med Brix og Geleff blev anholdt Natten til d. 5. og ført til Fængslet paa Nytorv.

Fælledmødet knustes af Militær og Polit. Autoriteterne havde belavet sig paa Revolution. Alle Rekruter blev holdt tilbage i Kaserne. Paa Amalienborg var Garden parat til Udrykning. Kastellet, Hovedvagtten og Raadhuset var besat af større Infanteristyrker, og de større Pengeanstalter, navnlig Bankerne, var ligeledes under skarp Bevogtning. Der blev dog ingen Brug for denne gevaltige Magtudfoldelse, og hvis Myndighederne ikke selv havde tirret Arbejderne ved deres ulovlige Fremferd, vilde Fælledmødet efter al Sandsynlighed være forløbet roligt.

Nu kom det nødvendigtvis til Sammenstød, da Mængden vilde trænge ind paa den afspærrede Fælled. En Eskadron Husarer red frem med dragne Sabler og splittede Deltagerne, og der opstod en ret haardnakket Skærmydsel, som senere fortsattes paa Blegdamsvej.

„Internationale's Opløsning og Politiets Razzia i Foreningslokalet i Helliggejststræde.

Først et lille Aar efter, d. 28. Marts 1873, fik de Fængslede deres Domme for »Forbrydelse mod den offentlige Myndighed og Ordens«. Pio skulde 6 Aar, Geleff 5 Aar og Brix 4 Aar i Forbedringshuset.

Førernes Indespærring ramte naturligvis den unge og endnu meget usikre Bevægelse som et lammende Slag, men det lykkedes at holde baade Bladet »Socialisten« og »Internationale« oppe. Den 14. August lod Justitsminister Klein udstede Forbud mod »Internationale«, som dermed opløstes, og det var i denne Anledning, Politiet foretog den Razzia i Foreningens Lokale under »Foniks« i Helliggejststræde, hvor det beslaglagde Københavns Afdelings Protokoll og de øvrige Effekter, som nu er blevet udløst til det danske Socialdemokrati. Betjentene trængte ind i Lokalet og drev Foreningens Medlemmer ud paa Gaden under Stød og Puf. For at ophidse dem til